

FYLKESMANNEN I SØR - TRØNDELAG

MILJØVERNAVDDELINGEN

RAPPORT

6-1989

BRUK AV STÅLHAGL I SØR-TRØNDELAG 1989

FAGGRUPPE:

- FISK
- KART OG DATA
- NATURVERN, FRILUFTSLIV
- VANN, AVLØP, RENOVASJON
- VILT
- VASSDRAGSFORVALTNING

TRONDHEIM

Rapport

Nr. 6 - 1989

TITTEL Bruk av stålhagl i Sør-Trøndelag 1989	DATO 30.11.1989.
SAKSBEHANDLER/FORFATTER Jon Barikmo Harald Høydal	ANTALL SIDER 12
AVDELING/ENHET Miljøvernavdelingen - Viltseksjonen	ANSV.SIGN. Herlaug Dørum <i>Herlaug Dørum</i>
EKSTRAKT <p>Det er trykket en enkel informasjonsfolder i 10.000 eksemplarer om bruk av stålhagl til jakt istedet for bly. Folderen er sammen med en oppfordring fra fylkesmannen til bruk av stålhagl sendt alle autoriserte våpen- og ammunisjonsforhandlere i Sør-Trøndelag. En intervjuundersøkelse er foretatt før og etter (ca. 3 mnd. etter) utsendelsen av folderen om forretningens markedsføring av stålhagl. Informasjonsfolderen er godt mottatt i forretningene og utlagt på disk i de fleste. 8. august (før folderen ble sendt ut) markedsførte under 30% av våpen- og ammunisjonsforretningene i Sør-Trøndelag stålhagl, mens ca. 80% av de samme forretningene kunne tilby stålhagl den 8. november.</p>	

3 STIKKORD PÅ NORSK

3 KEYWORDS IN ENGLISH

Blyhagl	Lead shots
Stålhagl	Steel shots
Forurensning	Pollution

INNHOLDSFORTEGNELSE

Side

Forord

Sammendrag

1. Innledning	1
2. Metodikk	1
3. Resultater og diskusjon	2
3.1 Brosjyren og bruken av den	2
3.2 Aksjonen overfor ammunisjonsforhandlerne	2
4. Konklusjoner	5

Vedlegg 1. Brosjyre om stålhagl	6
Vedlegg 2. Brev til forretninger som fører stålhagl	8
Vedlegg 3. Brev til forretninger som ikke fører stålhagl	9
Vedlegg 4. Spørreskjema om stålhagl	10
Vedlegg 5. Dikt	11
Vedlegg 6. Plakat fra Norsk Våpenråd	12

FORORD

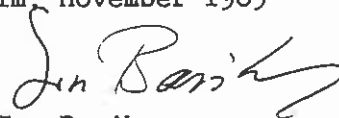
Da det før jakta 1989 viste seg at det kunne være vanskelig for miljøvennlige jegere i Sør-Trøndelag å få kjøpt stålhagl til erstatning for blyhagl, så fylkesmennene et behov for en aksjon for å øke tilbudet av stålhagl i forretningene.

Arbeidet med å lage et godt motto (slagord) for fylkesmannens arbeid med å redusere blyforurensning fra jakt og øvelsesskyting har engasjert flere avdelinger enn miljøvern avdelingen. Vi vil takke for de mange gode forslag som delvis er gjengitt i rapporten, men også innlegg som vi har funnet det best å ikke trykke.

Harald Høydal har gjennom hektisk telefonvirksomhet møtt mange hyggelige mennesker i forretningene og hatt tildels inspirerende og intense diskusjoner. Takk for det.

Vi vil ellers takke Direktoratet for naturforvaltning v/Gunn Paulsen for hjelp til brosjyret tekst og Norsk Våpenråd for hjelp til å spore opp adressen til alle våpen- og ammunisjonsforhandlere i Sør-Trøndelag.

Trondheim, november 1989

Jon Barikmo
viltforvalter

SAMMENDRAG

I Sør-Trøndelag spres det årlig 30-40 tonn bly fra jakt og øvelses-skyting. I fylket er det foreløpig ikke påvist direkte forgiftninger av fugl som følge av bruk av blyhagl, men det kan skyldes manglende undersøkelser. Etter fylkesmannens oppfatning er dette en uønsket og helt unødvendig forurensning fordi det finnes et godt alternativ i stålhagl. I fylkesmannens strategiske plan er det derfor tatt sikte på at blyforurensningen fra jakt og øvelsesskyting i fylket skal reduseres med 70% innen 1994.

Da det før jakta 1989 viste seg at det kunne være vanskelig for miljøvennlige jegere i Sør-Trøndelag å få kjøpt stålhagl til erstatning for blyhagl, så fylkesmennene et behov for en aksjon for å øke tilbudet av stålhagl i forretningene.

Det er laget en enkel brosjyre om bruk av stålhagl til jakt. Alle avdelingene hos fylkesmannen var aktivt med for å gi brosjyren en lyrisk hilsen fra fylkesmannen. Brosjyren ble produsert i løpet av en uke og trykket i 10.000 eksemplarer. Målgruppen var i første rekke ammunisjonsforhandlerne og den ble sendt dit med en oppfordring fra fylkesmannen til bruk av stålhagl. Brosjyren er ellers brukt i forbindelse med utstillinger, byggedager, utsendt til selgere av jaktkort og annen informasjonsvirksomhet. Brosjyren er godt mottatt hos forhandlerne og utlagt på disk i 70% av forretningene. Ekspeditørene i de aller fleste forretningene har lest brosjyren og det meldes om god avgang. Til sammenligning har under 30% av forretningene i Sør-Trøndelag slått opp en plakat utsendt og produsert av Norsk Våpenråd i samme tidsrom med informasjon om stålhagl.

En intervjuundersøkelse viser at bare 30% av ammunisjonsforretningene i Sør-Trøndelag markedsførte stålhagl før brosjyren ble sendt ut like før jakta. I intervjuundersøkelsen 3 måneder seinere har tallet på forretninger som kan tilby stålhagl økt til 80%. Fremdeles anbefaler bare halvparten av forretningene bruk av stålhagl til kunder som kommer innom og det konkluderes med at ekspeditørene er viktigste gruppe for informasjon og påvirkning i det videre arbeid med å begrense blyforurensningene i Sør-Trøndelag som følge av jakt og øvelsesskyting.

BRUK AV STÅLHAGL I SØR-TRØNDELAG 1989

1. INNLEDNING

I Norge spres det årlig 3-400 tonn blyhagl fra jakt og øvelsesskyting. Ettersom ca 10% av alt felt småvilt og 10% av antallet småviltjegere er bosatt i Sør-Trøndelag må man regne at mellom 30 og 40 tonn av dette spres i Sør-Trøndelag. I en strategi utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning er det i nordisk sammenheng tatt sikte på at all bruk av blyhagl i hardt belastede områder (våtmarksområder) skal være slutt innen 1992 og at den totale bruken av blyhagl i jaktlig sammenheng skal være vesentlig redusert i løpet av 1990-årene. Dette håper man å oppnå gjennom en frivillig overgang fra bruk av blyhagl til stålhagl gjennom informasjonsvirksomhet og tilrettelegging.

Andelen våtmarksjakt i Sør-Trøndelag er relativt liten og det er heller ikke gjort undersøkelser som kan vise om områder er så hardt belastet at det forekommer fugledød. Fylkesmannen er imidlertid av den oppfatning at så lenge det er brukbare alternativ til bruk av blyhagl bør forurensning av sør-trøndersk natur med blyhagl snarest mulig opphøre. Det tas derfor sikte på en informasjonsaktivitet innenfor fylket som kan føre til en generell overgang fra blyhagl til stålhagl. I Fylkesmannens virksomhetsplan er det tatt sikte på at bruken av blyhagl i Sør-Trøndelag skal være redusert med 70% innen 1994.

Direktoratet for naturforvaltnings informasjonsblad "Skitt Jakt", som sendes alle jegere, og artikler i Norges Jeger- og Fiskeforbunds tidsskrift har ført til at hver enkelt jeger burde ha fått både informasjon og oppfordring til bruk av stålhagl. Gjennom andre undersøkelser f.eks. i Rogaland tyder det imidlertid på at de som markedsfører haglpatroner har vært lite flinke til å ha et brukbart tilbud. Mye tyder også på at ekspeditørenes og forretningens holdning til stålhagl vil bety mye for hvorvidt jegeren kjøper stålhagl eller ikke. I Sør-Trøndelag ble det derfor i år gjort en innsats for å øke tilbudet av stålhaglpatroner i forretningene og ekspeditørenes kunnskap og motivasjon for å selge stålhagl.

2. METODIKK

Adressene til alle autoriserte våpen- og ammunisjonsforhandlere i Sør-Trøndelag blir gitt av Norsk Våpenråd. En telefonisk spørrerunde om man hadde stålhagl å tilby 7. og 8. august, viste at bare et fåtall av forretningene kunne tilby dette bare 14 dager før åpningen av småviltjakta. Det ble utarbeidet en informasjonsfolder fra miljøvern-avdelingen hos fylkesmannen. Hovedinnholdet var basert på det tekstforslaget som var produsert av Direktoratet for naturforvaltning, mens det lokale tilsnittet stort sett besto i en opplysning om hvilke forretninger som selger stålhagl i Sør-Trøndelag sammen med en lyrisk hilsen og oppfordring fra fylkesmannen (vedlegg 1). En uke senere ble et antall av brosjyren sendt til samtlige våpen- og ammunisjonsforhandlere i Sør-Trøndelag med en oppfordring fra fylkesmannen til å markedsføre stålhagl og drive en positiv informasjon. Brevene hadde litt forskjellig ordlyd til de som hadde hatt stålhagl under den første spørrerunden og de som ikke hadde (vedlegg 2 og 3). Det var forventet at spesielt brosjyrens innhold med navn på forretninger som førte stålhagl skulle føre til en økning av de som tok inn stålhagl for salg. Selv om dette var en aksjon spesielt rettet mot markeds-

førere av ammunisjon, ble brosjyren også spredt til selgere av jaktkort slik som grunneierlag i Sør-Trøndelag, Skogforvaltningen og Fjellstyrene. I tillegg er brosjyren brukt til utdeling ved forskjellige utstillinger. Det ble samtidig gjennomført en informasjon gjennom presse og radio.

For å måle virkningen av brosjyren og oppfordringen ovenfor våpen- og ammunisjonsforhandlerene ble det 8. og 9. november foretatt en ny telefonisk spørreunde til alle forhandlere. Denne gangen var det utarbeidet et mer omfattende intervju skjema (vedlegg 4). Det ble samtidig spurt om virkningen av en informasjonsplakat sendt ut av Norsk Våpenråd 13. september 1989.

3. RESULTATER OG DISKUSJON

3.1 Brosjyren og bruken av den

Det var i budsjettssammenheng ikke satt av noen store midler til å lage en fargerik brosjyre om stålhagl. Vi så det som mer viktig ovenfor den målgruppen vi hadde med direkte, enkel informasjon med oppfordring til å anbefale stålhagl. Ettersom Sør-Trøndelag ikke kan vise til konkrete problemområder i forbindelse med blyhagl ble brosjyren gitt et sør-trøndersk preg ved en lyrisk hilsen fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag. For å øke det interne engasjement og kunnskap om blyforurensning fra jakt ble det utlyst til intern rim-konkurranse. Det kom innspill fra de fleste avdelinger hos fylkesmannen. Vinneren, Harald Høydal, ved friluft- og naturvern avdelingen, ble kåret ved avstemming under lunsjen og fikk enkel premiering (diktene i vedl. 5).

Intervjuer og brosjyrer ble laget i løpet av en uke og brosjyren ble trykket i 10.000 eksemplarer. Foruten utsendelse til selgere av ammunisjon og jaktkort er den benyttet sammen med andre brosjyrer i forbindelse med utstillingsstand om viltet i Sør-Trøndelag, noen lokale bygdedager og informasjonsbuss (bokbuss) i Sør-Trøndelag. Selv om det var en lite fargerik brosjyre har den hatt god avsetning. I forbindelse med en utstilling på en viltuke på Scandic Hotel i Trondheim ble brosjyren lagt ut sammen med andre mer fargerike og til dels større brosjyrer. Avsetningen av folderen var ved dette tilfellet bedre enn avsetningen av større fargerike brosjyrer (f.eks. "De store rovdyrene" prod. av Direktoratet for naturforvaltning). Det kan kanskje tolkes dithen at ved slike anledninger er folk interessert i informasjon, men den må være i et slik format at den enkelt kan tas med i lomma og kanskje brettes/kastes uten at man føler at man ødelegger noe.

3.2 Aksjonen ovenfor ammunisjonsforhandlerne

Tabell 1 viser sammendrag av spørreundersøkelsen og noen av de viktigste resultater er vist grafisk i fig.1. Betjeningen i 39 av de 44 spurte forretningene bekrefter at de har mottatt brosjyren. 31 forretninger har lagt brosjyren ut på disken, hvorav 22 har en oppfatning av at kundene har tatt fra middels til mye av brosjyren. I utgangspunktet fikk forretningene tilsendt 100-400 brosjyrer hver. Dersom man tolker svarene i forhold til annet brosjyremateriale som forretningene deler ut må man konkludere med at de fleste forretninger synes at kundene har vært rimelig flinke til å ta med seg denne informasjonen. De aller fleste ekspeditørene har lest brosjyren, og 25 har ment at informasjonsinnholdet var bra. De som er reservert

Tabell 1 Sammenheng av resultatene fra en rundspørning til 44 ammunisjonsforhandlere i Sør-Trøndelag om stålhagl 8.november 1989.

<u>1. Fører butikken stålhagl ?</u>	
JA : 35	Omsetting : Ikke solgt noe stålhagl : 5 Solgt svært lite : 29 Solgt bra med stålhagl : 1
	Høy pris er negativt for omsettingen : 17
NEI: 9	Det er ikke marked for stål : 2 Har mye blyhagl igjen fra ifjor : 5 Selger generelt lite haglskudd : 2
De fleste i NEI-grupper vil ta inn stålhagl i 1990	
<u>2. Har butikken mottatt brosjyren "Forurensningsfri jakt" ?</u>	
JA : 39	
NEI : 0	
VET IKKE : 5	
Er mottatt brosjyre lagt på disk ?	JA: 31
Kunden har tatt med seg:	Lite brosjyrer : 9 Middels : 16 Mye brosjyrer : 6
Er brosjyren lest av ekspeditøren(e) ?	JA: 37
Ekspeditørens synspunkt:	Produktet er bra : 25 Nøytral holdning : 9 Reservert holdning: 3
Ønsker ytterligere informasjon om:	- forskjeller i anslagsenergi - trykkskader på gml. hagler - trangboring og stålhagl
<u>3. Har butikken mottatt plakat fra Norsk våpenråd ?</u>	
JA : 18	
NEI : 23	
VET IKKE : 3	
Er mottatt plakat slått opp i butikken :	JA : 12
<u>4. Ekspeditørens holdning til stålhagl.</u>	
Stålhagl anbefales	: 18
Stålhagl anbefales med enkelte forbehold	: 5
Nøytral holdning	: 20
Stålhagl frarådes	: 1
-Årsak: Produktet ikke godt nok. Ref. artikkel i bladet SPORT	

eller nøytrale ønsker mer informasjon om anslagsenergi, trykk og hva som hender i trangboringen ved bruk av stål.

I ca halvparten av forretningene anbefales kundene å prøve stålhagl i tråd med fylkesmannens oppfordring. Man kan derimot frykte at de "nøytrale" forretningene er såpass skeptiske til å anbefale stålhagl at de i realiteten virker som en bremse på tvilende kunder.

Fig. 1 viser at tilbudet av stålhagl i forretningene har økt etter utsendelsen av brosjyren. Økningen behøver ikke bare å skyldes brosjyren og aksjonen fra fylkesmannen, men vi vet positivt fra flere telefonsamtaler at forretningene var lite kjent med stålhagl før vår aksjon. Flesteparten av de forretningene som fører stålhagl har også hatt noe omsetning uten at vi har fått tall på det. Mange mener at kundene har fulgt oppfordringen med å prøve stålhagl i år og at man ved siden av det vanlige merket har kjøpt en pakke eller to med stålhagl. Av de forretningene som ikke fører stålhagl i år har de fleste angitt at de ikke gjør det fordi de tror markedet er for lite eller at de har for mye blyhagl på lager. De fleste av dem vil imidlertid ta inn stålhagl til neste år. 17 av forretningene mener at stålhagl er for dyrt til at det foreløpig vil bli noe stort marked.

AKTIVITET

Mottatt brosjyrer fra FM

Ekspeditører har lest brosjyren

Brosjyrer utlagt på disken

Mottatt plakat fra Norsk Våpenråd

Slått opp plakaten i forretningen

Ekspeditøren anbefaler å prøve stålhagl

Forretninger som fører stålhagl

8. august

8. november

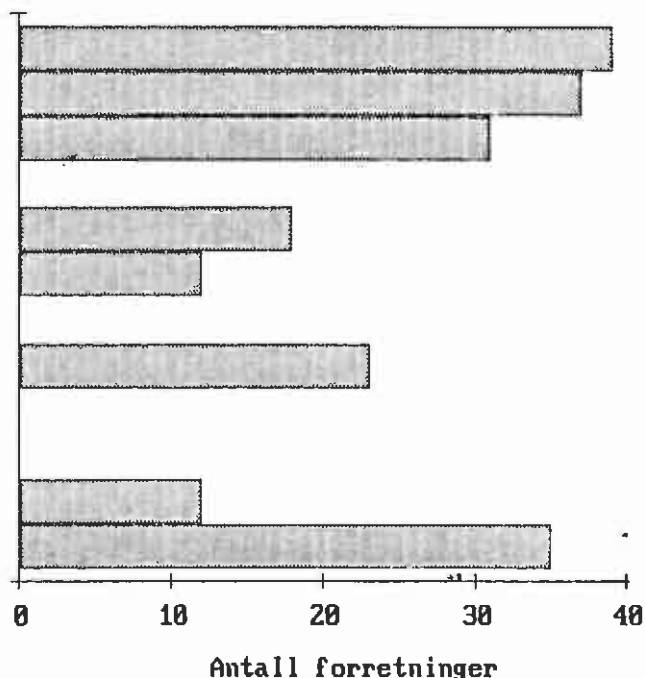

Fig. 1 Viktigste resultater etter rundspørring til 44 ammunisjonsforhandlere i Sør-Trøndelag om stålhagl 8. august og 8. november 1989.

Foran jaktseasonen (3. september) ble det også sendt ut en informasjonsplakat fra Norsk Våpenråd om stålhagl, (vedlegg 6). Bare 18 forretninger kan bekrefte at de har mottatt plakaten, mens 12 har slått den opp (tabell 1). Det har ikke vært spesielle reaksjoner på plakaten. I forhold til fylkesmannens utsendelse av brosjyrer overfor bransjen i Sør-Trøndelag, har Norsk Våpenråd med sin informasjonsplakat nådd dårlig fram overfor forretningene. Selv om vi har brukt samme utsendelsesliste, kan det skyldes at Norsk Våpenråd har konsentrert seg om de større forretningene. Plakaten ble også sendt ut noe sent i forhold til starten på småviltjakta. Det er imidlertid behov for stadig påminnelser, og utsendelsen av informasjon fra bransjen selv må betraktes som et meget verdifullt supplement til vår informasjonsaktivitet. Det må likevel bemerkes at den ene (store) forretningen i Sør-Trøndelag som direkte fraråder kundene bruk av stålhagl, opplyser at de baserer sin rådgivning på en artikkel skrevet i bladet "Sport", av sekretæren i Norsk Våpenråd.

4. KONKLUSJONER

1. I løpet av kort tid ble det produsert en enkel informasjonsfolder med oppfordring til bruk av stålhagl. Opplaget på 10.000 har fått god omsetning i forretninger, hos jaktkortselgere, på utstillinger og i bygdedager.
2. Informasjonsinnholdet er vurdert å være bra av et flertall ekspeditører som selger ammunisjon. Noen har et ønske om mer teknisk informasjon om anslagsenergi, trykk og virkninger for våpenets trangboring.
3. Tilbudet av stålhagl i våpen- og ammunisjonsforretningene i Sør-Trøndelag har økt. 80% av forretningene fører nå stålhagl og det bør de aller fleste stedene være mulig å skaffe stålhagl for de jegere som ønsker det.
4. En av de viktigste påvirkningsgrupper i tida framover er forretningenes ekspeditører idet bare halvparten idag aktivt anbefaler stålhagl til kunder som oppsøker forretningen.

Her får du stålhagl

Vi har spurt alle som selger hagpatroner i Sør-Trøndelag (53) og pr. 8. august 1989 kunne følgende levere stålhagpatroner til jakt:

Axel Bruun, Trondheim
Lefstad, Trondheim
Skyttersport, Trondheim
Trøndelag Våpenimport, Trondheim
Intersport, Helindal
Røros Sport, Røros
Sport & Fritid A/S, Kyrksæterøra
Todal, A. Eff. A/S, Orkanger
Arnes Sport & Radio A/S, Alfjord
Intersport Løkken A/S, Løkken
Sportsforretningen, Oppdal
Intersport Oppdal, Oppdal

Flere har sagt at de vil skaffe stålhagl før jakta. Spør derfor din nærmeste eller "vanlige" leverandør selv om han ikke er nevnt på lista.

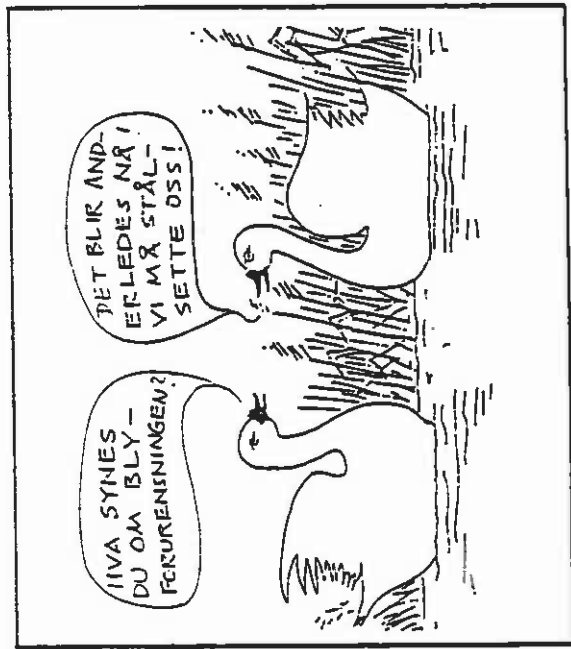
Patronpriser

Foreløpig har stålhagl vært noe dyrere enn blyhagl, men dette er avhengig av markedet. I Danmark har økt etterspørsel og produksjon av stålhagpatroner i Europa ført til at prisene på bly- og stålpatroner har tilnærmet seg hverandre. Spør etter stålhagl!

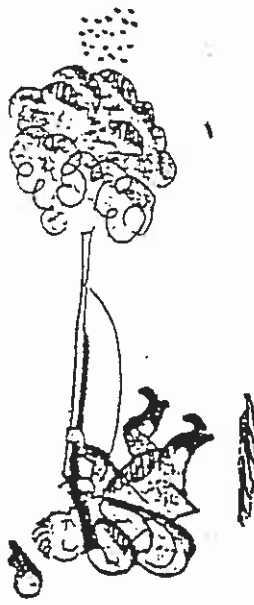
Sammen om en jakt som ikke forurenser - bruk stål

Det er ikke påvist andre kilder enn blyhagl når det gjelder forgiftning med uorganisk bly hos andefugl, derfor må bruken av blyhagl begrenses. Du er sikkert ikke interessert i at jakt påfører naturen skader. Derfor bør du bruke stålhagl til jakt.

Direktoratet for naturforvaltning, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Skogelerforbund, Norsk Våpenråd og Statens Forurensningstilsyn har nedsatt en gruppe som arbeider for å få en frivillig overgang fra bly- til stålhagpatroner i Norge. Målsetningen er i første omgang at det brukes stål i alle våtmarksområder innen 1992. På litt lengre sikt, i løpet av 1990-årene, regner vi med at stålhagpatroner i hovedsak brukes til all jakt.

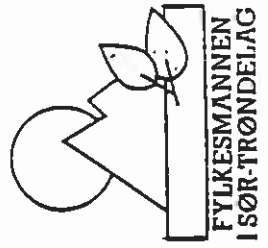
FORURENSNINGSFRI JAKT ER DITT ANSVAR

*Hold vår trønderiske natur intakt
bruk stålhagl under årets jakt.*

*Dette er vårt motto idag
hiisen fylkesmannen i Sør-Trøndelag*

MIJØVERNDELINGEN

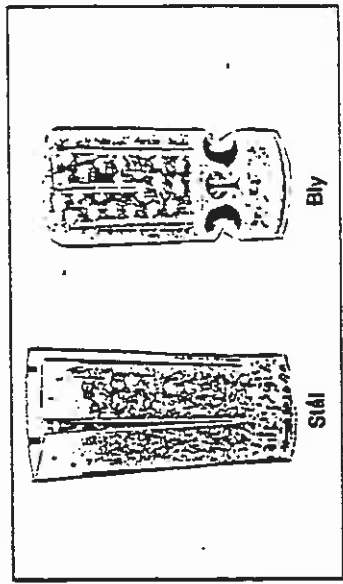
FYLKESMANNEN
I SØR-TRØNDELAG

Våpen - patroner - trykk

En liste over haglgeværer på markedet, trykkgrenser for disse og importører er produsert av Norsk Våpenråd og skal være tilgjengelig hos alle våpenforhandlere.

Av lista fremgår det at nye våpen stort sett er godkjent til 1200 bar, og dermed skulle få såvel blyhagl - som stålhaglpatroner med høye trykk.

Ammunisjon skal kunne velges i samsvar med type våpen. Generelt sett ligger trykket på stålhaglpatroner mellom 600-800/900 bar. Du kan kreve at trykk på bly/stålhaglpatroner blir oppgitt der du kjøper dem.

Enkelte hevder at stålhagl lager riper i løpene. Haglene er innpakket i en plasthylse slik at det meget sjeldent forekommer kontakt mellom løpsveggen og haglene (gjelder både for bly og stål).

Minimal løpsutvidelse har forekommet, spesielt i eler ved trangboringen. Selv om det ikke er registrert nevneverdig skade her, mener vi det kan være grunn til å anbefale våpen med relativt åpne løp.

I Norge er blyforgiftning påvist spesielt i Rogaland, men også i andre områder der det drives gås- og andejakt. Fallvilt blir rutinemessig undersøkt av Veterinæringsinstituttet for å finne dødsårsak. I en undersøkelse der 694 fugler inngikk, var dødsårsaken i bortimot 17% av tilfellene blyforgiftning. Bly kan også få store konsekvenser for andre fuglearter. Det er kjent at rovfugler er blitt blyforgiftet etter å ha spist fugler og dyr med blyhagl i seg.

Normalt omsettes bly langsomt i naturen, men sur nedbør øker oppløsningen av bly. Oppløst bly kan tas opp av plantene, som er mat for mange fugle- og dyrearter.

Alternativet er stålhagl

Det er gjort et omfattende arbeid for å utvikle brukbare glittrige hagl. I dag finnes det et brukbart alternativ, nemlig stålhagl. *Prøv noen i år!*

Felling av villt

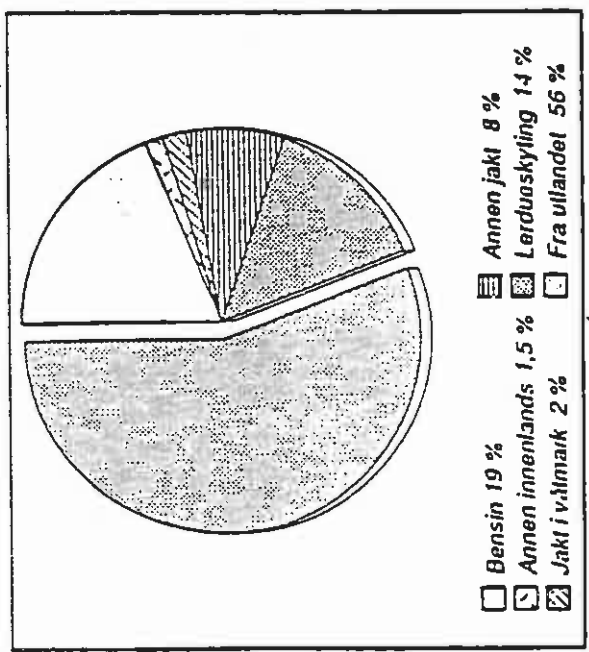
Haglvåpenet er beregnet til å felle villt på en avstand opp mot 30 meter. På denne avstand er det ingen klare forskjeller mellom bly og stålhagls drepende virkning. I 1988 er det brukt minimum 35.000 stålhaglpatroner ved jakt på bl.a. ender, rype, hare og rådyr i Norge. Vi har ikke fått opplysninger som tyder på at det er noen forskjell mellom bly og stål m.h.t. skadeskyting.

Bruk stålhaglpatroner

Forensning av naturen gjelder oss alle. Bly er et giftig tungmetall som forurenser. Minimum 320 tonn bly spres årlig til norsk natur i forbindelse med jakt og ferdueskyting. Her kan du gjøre en innsats for å redusere dette tallet. Bruk stålhagl!

Skadevirkningene av blyhagl på dyr og planter

Fugler som søker føde forvasker blyhagl med frø eller grus. Når hagl havner i muskelmagen, utsettes det for et surt miljø, matspaltningenszymer, høy temperatur og mekanisk påvirkning. Bly frigjøres og går inn i blodet. Følgen kan bli forgiftning og død.

Prosentvis fordeling av blyavsetning i Norge.

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG

KONTORADR. SOMMERVEITEN 4 - 8 - TLF (07) 51 08 11
POSTADR. FYLKESHUSET POSTUTTAK - 7004 TRONDHEIM

Vår ref. 461.768 JB/BB

Trondheim, 14.08.1989

SKAL DU IKKE PRØVE NOEN STÅLHAGL I ÅR ?

Som du sikkert veit, er bly et tungmetall som vi ikke ønsker å spre i naturen. Miljøvernmyndigheter, industri, ideelle organisasjoner og forskjellige næringsinteresser driver i dag en aktiv kamp for å redusere alle blyutslipp til naturen. Denne innsatsen har ført til positive resultater ved at f.eks. blymengden som transporteres hit gjennom lufta fra andre land og våre egne utslipp av bly fra biler blir stadig mindre.

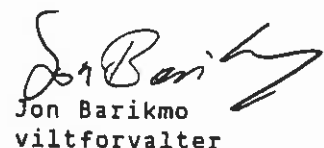
For å redusere bidragene fra jakt og øvelsesskyting, har miljøvernmyndighetene i Norge satset på et frivillig samarbeid med jegerne og de som har interesser innen jakt. Det er m.a.o. basert på at alle som driver jakt eller på annen måte er knyttet til denne aktiviteten har et sterkt ønske om at deres aktivitet ikke skal forurense, og dermed bevare en frisk natur for seg sjøl og sine etterkommere.

Vi mener at det i dag finnes et fullgodt alternativ til blyhagl ved de stålhagl som er på markedet. Det gleder oss å ha registrert at din forretning kan tilby stålhagl til jakta i år. Mange vil selvfølgelig være skeptiske til de nye patronene så lenge de ikke har høstet egne erfaringer. Vi håper derfor på din hjelp til å få flest mulig til å prøve noen skudd stålhagl i år som en ekstra innsats for den fine naturen vi har i Sør-Trøndelag. Vi vedlegger derfor noen informasjonsbrosjyrer som vi håper at ekspeditørene vil sette seg inn i og som kan deles ut til kunder som besøker forretningen. Vi sender gjerne flere eksemplarer dersom det blir behov for det.

Vi håper at alle haglpatron-kunder som besøker våpen- og patronforretninger i Sør-Trøndelag denne høsten, skal kunne møte en smilende ekspeditør som sier:

"Skal du ikke prøve noen stålhagl i år ?"

Reidar Due

Jon Barikmo
viltforvalter

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG

KONTORADR.: SOMMERVEITEN 4 - 6 - TLF. (07) 51 08 11
POSTADR.: FYLKESHUSET POSTUTTAK - 7004 TRONDHEIM

Vår ref. 461.768 JB/BB

Trondheim, 14.08.1989

SKAL DU IKKE PRØVE NOEN STÅLHAGL I ÅR ?

Som du sikkert veit, er bly et tungmetall som vi ikke ønsker å spre i naturen. Miljøvernmyndigheter, industri, ideelle organisasjoner og forskjellige næringsinteresser driver i dag en aktiv kamp for å redusere alle blyutslipp til naturen. Denne innsatsen har ført til positive resultater ved at f.eks. blymengden som transporteres hit gjennom lufta fra andre land og våre egne utslipp av bly fra biler blir stadig mindre.

For å redusere bidragene fra jakt og øvelsesskyting, har miljøvernmyndighetene i Norge satset på et frivillig samarbeid med jegerne og de som har interesser innen jakt. Det er m.a.o. basert på at alle som driver jakt eller på annen måte er knyttet til denne aktiviteten har et sterkt ønske om at deres aktivitet ikke skal forurense, og dermed bevare en frisk natur for seg sjøl og sine etterkommere.

Vi mener at det i dag finnes et fullgodt alternativ til blyhagl ved de stålhagl som er på markedet. Vi har dessverre registrert at din forretning ikke kunne tilby stålhagl 8. august dette år. Vi går likevel ut fra at du vil bidra til å holde trøndersk natur rein. Vi håper derfor at du kan skaffe stålhagl for salg før jakta starter.

Mange vil selvfølgelig være skeptiske til de nye patronene så lenge de ikke har høstet egne erfaringer. Vi håper derfor på din hjelp til å få flest mulig til å prøve noen skudd stålhagl i år som en ekstra innsats for den fine naturen vi har i Sør-Trøndelag. Vi vedlegger noen informasjonsbrosjyrer som vi håper at ekspeditørene vil sette seg inn i og som kan deles ut til kunder som besøker forretningen. Vi sender gjerne flere eksemplarer dersom det blir behov for det.

Vi håper at alle haglpatron-kunder som besøker våpen- og patronforretninger i Sør-Trøndelag denne høsten, skal kunne møte en smilende ekspeditør som sier:

"Skal du ikke prøve noen stålhagl i år ?"

Reidar Due

Jon Barikmo
viltforvalter

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG
 SPØRREUNDERSØKELSE OM STÅLHAGL

DATO:

Forhandler: Adr.:

1. Fører butikken stålhagl ? JA : ... Omsetting : Ingen : ...
Litt : ...
Bra : ...
NEI: ... Hvorfor ikke ?
.....

2. Brosjyren "Forurensningsfri jakt": Mottatt JA: ... NEI: ...

Hvordan er denne brukt :

a) Lagt ut på disk : JA: ... Kundene har tatt: Lite : ...
Middels : ...
Mye : ...
NEI: ... Hvorfor ikke :

b) Brosjyre lest av ekspeditører:

JA: ... Synspunkter :
 NEI: ... Hvorfor ikke:

3. Plakat fra Norsk våpenråd. Mottatt: JA: ... NEI: ...

Er denne slått opp :

JA: ... Respons :
 NEI: ... Hvorfor ikke:

4. Ekspeditørens holdning til stålhagl.

Stålhagl anbefales:
 Stålhagl frarådes : Hvorfor :
 Nøytral holdning :

5. Merknader:

.....

D I K T

Bly-tung på jakta i år?
 Nei, fy!
 Bruk kuler av stål -
 du får resultat som forslår!

Blyfritt vilt ved jegerens bål
 - det er et mål
 Bruk stål!

Vi vil forby kuler av bly!
 Hagl av stål - et verdig mål!

Hagl av bly, fy og fy!
 Hagl av stål - er vårt mål!

Jakter du på skogens dyr -
 må du skyte før dem flyr.
 Kula skal være av stål -
 for da blir du kompisen vår!

Når du på jakt din børs skal bære -
 Vis da naturen din respekt og ære.
 Så derfor - ikke bly, men stål.
 Det må bli børsbærerens mål!

Hold vår trønderske natur intakt
 bruk stålhagl under årets jakt!
 Dette er vårt motto idag -
 hilsen fylkesmannen i Sør-Trøndelag!

BLY er fy -
 for trøndersk natur!
 Prøv stål i år -
 så blir du vennen vår!

Du som treffer det du sikter på
 bruk stålhagl!
 De dreper bare en gang!

Tøffe karer har stål
 - i arma
 - i buksa
 - i børsa

En snerten rype fra Kvål
 hadde satt seg det mål -
 at skulle hun falle -
 og det kan jo skje alle -
 måtte det bli for en jeger med stål!

STÅLHAGL

DETTE BØR DU VITE

1. Viltforvaltningen i Norge går inn for at bruk av blyhagl i spesielt utsatte våtmarksområder skal opphøre innen 1992. Det er også enighet om at bruk av blyhaglpatroner til jakt og øvelsesskyting generelt skal reduseres vesentlig i løpet av 1990-årene.
2. Inntil videre skal overgang fra blyhagl til stålhagl være basert på frivillighet.
3. Stålhagl er egentlig hagl av bløtt jern.
4. Stålhagl er lettere enn blyhagl i samme haglstørrelse.
5. For å få lik anslagsenergi på vanlige skuddhold bør patroner med stålhagl velges 1 – 2 haglnummer større enn ved blyhagl.
6. Patroner med stålhagl er minst like effektive som blyhaglpatroner på avstander opp til ca. 30 meter. Du unngår skadeskyting ved ikke å skyte på for langt hold.
7. For å oppnå best skuddeffekt med stålhaglpatroner anbefales at trangboringsgraden i våpenet er maks. 1/2 choke.
8. Endel fabrikata stålhaglpatroner gir relativt høye gasstrykk. Gamle, slitte våpen med tynne pipevegger og sterk trangboring kan ta skade av skyting med stålhaglpatroner.
9. De fleste nye våpen er trykkmessig konstruert for skyting med stålhaglpatroner. Rådfør deg med din våpenforhandler.
10. Prisene på stålhaglpatroner er inntil videre relativt høye, fordi komponentene er kostbare. Produsenter, importører og forhandlere gjør sitt beste for å redusere prisen.
11. Enkelte våpenfabrikanter tilbyr løse choke-tuber spesielt beregnet på stålhagl.

NORSK VÅPENRÅD

